

Latvenergo līdz gada beigām plāno līdz šim lielāko izrāvienu ar AER ražojošo jaudu izbūvi Baltijā

Vai no vēja enerģijas Latvija var gūt ienākumus

Baltijā pašu saražotais samazinās, pērk dārgāk no kaimiņiem

Upes izzināšana un sakopšanas darbi

Ekspertu atziņas un padomi – kā neiekrist zaļmaldināšanas slazdā?

Latvenergo līdz gada beigām plāno līdz šim lielāko izrāvienu ar AER ražojošo jaudu izbūvi Baltijā

Kaspars Novickis, AS “Latvenergo” Vēja un saules parku attīstības direktors

Šobrīd ražošana notiek 20 saules parkos (ar jaudu 184 MW) un 2 vēja parkos (ar jaudu 21 MW), kopsummā veidojot 205 MW jaunās AER ražojošās jaudas Baltijā. Turpinot izrāvienu AS “Latvenergo” jaunu AER jaudu attīstībā, šogad notiek ļoti intensīva būvniecība lieljaudas vēja un saules parkos Latvijā un Lietuvā, kas balstīta pagājušā gada iestrādēs, un līdz gada izskaņai ambīcijas ir potenciāli palielināt izbūvēto AER jaudu portfeli līdz 639 MW ražojošajām jaudām.

2025. gada lielākais fokuss un prioritāte ir būvniecība trīs lieljaudas vēja parku objektos: Kaigu purvā Jelgavas novadā, Telšiai Lietuvā un Pienavā Tukuma novadā. Šobrīd izbūve ir dažādās stadijās, kur kā pirmais savu darbību pakāpeniski

uzsāks Telšu vēja parks 2025. gada beigās un 2026. gada pirmajā ceturksnī Lietuvā. Paralēli šiem lieljaudas vēja projektiem norit trīs mazāku VES būvniecība, kas ir hibrīdparki: Priekulē (Latvijā), Kupišķos un Panevėžā (Lietuvā). Priekules hibrīdparkā ir izbūvēta 8,4 MW saules jauda un tiek būvēta 11,2 MW vēja un 2 MW/4 MWh bateriju jauda, Panevėžā tiek būvēta 18,9 MW vēja un 10 MW/16 MWh bateriju jauda, un Kupišķos tiek būvēta 24 MW vēja, 6 MW saules un 2,4 MW/10 MWh bateriju jauda.

Abos objektos, Kupišķos un Panevėžā, notiek civilās un elektriskās infrastruktūras izbūves darbi, kā arī pieslēguma izbūve. Savukārt Priekulē ir noslēgti līgumi par tālākajiem darbiem, kuros septembrī uzstādīs divus BESS konteinerus ar

jaudu 2 MW/4 MWh, un līdz decembrim plānots sinhronizēt BESS darbību ar jau izbūvēto 8,4 MW saules parku.

Apkopojot visus šī gada *Latvenergo* AER jaudu projektus, būvniecības stadijā šobrīd vēl atrodas 5 saules parki ar 505 MW jaudu un 6 vēja parki ar 434 MW jaudu, **kopsummā veidojot 939 MW.**

Runājot par saules parku izbūvi, Lietuvā jau darbojas 4 parki ar 48,5 MW jaudu un izbūvē ir vēl 4 saules parki ar 240 MW jaudu. Savukārt Latvijā jau ir izbūvēti 13 saules parki ar 111 MW jaudu, un būvniecības stadijā ir viens no lielākajiem lieljaudas saules parkiem Baltijā, Aizputes SES ar uzstādīto jaudu 265 MW apmērā. Igaunijā ražošana tiek veikta trīs saules parkos ar 25 MW jaudu. Papildus atjaunotajam Ainažu vēja parkam ar jaudu 1,2 MW Lietuvā 2024. gadā darbu uzsāka vēja parks Akmenē ar 4 vēja turbīnām un kopējo jaudu 19,6 MW, tādējādi kopējais Baltijas AER (saules un vēja) jaudu portfelis ir palielinājies **līdz 205 MW ražojošajām jaudām.**

Tomēr šī gada aktualitāte ir lielas jaudas vēja un saules parki, kur notiek aktīvi būvdarbi. Pagājušajā gadā bija liels skaits mazāku saules parku, kas kopā veidoja SES 100 MW mērķi, šogad jau esam lielākiem projektiem bagātāki, to realizācijas termiņi ir 2026. gada februāris – Telšu VES ar 20 turbīnām, jūnijā *Laflora Energy* ar 16 turbīnām, kam 2027. gada aprīlī sekos *Pienava Wind* ar 21 turbīnu.

Telšu vēja parkā augusta beigās *Litgrid* 330 kV apakšstacija tiks pieslēgta spriegumam, šobrīd notiek aktīvi vēja turbīnu montāžas darbi. Septembra sākumā uzmontētas piecas vēja turbīnas, kuras ražošanu testa režīmā uzsāks septembri, bet līdz 2026. gada februārim ražošanu būs uzsākušas jau 20 turbīnas.

Laflora Energy parkā norit 16 torņu montāža, un līdz septembrim 7 torņu dzelzsbetona segmenti ir uzmontēti pilnā

120 metru augstumā, atlikušie 59 metri līdz pilnam 179 metru torņa augstumam tiks pabeigti ar metāla sekcijām. Paralēli notiek *Lafloras* 110 kV apakšstacijas izbūve, 110 kV kabeļliniju izbūve līdz AST apakšstacijai “Miezīte”. Turpinās dzelzsbetona segmentu piegāde no rūpnīcas *Consolis Latvija*, un tika uzsāktas vēja turbīnu komponentu piegādes uz Kaigu purvu no Ventspils brīvostas.

Pienava Wind vēja parka teritorijā norisinās ceļu izbūves darbi, meliorācijas izveide, notiek kabeļu līniju izbūve un priekšdarbi pirmo turbīnu VES pamatu būvniecības uzsākšanai. Šajā parkā torņu segmenti būs metāla torņi.

Priekules hibrīdparkam ir sagatavoti pamati BESS uzkrājošo iekārtu uzstādīšanai, kas notiks septembra beigās, savukārt divu vēja turbīnu nodošana ekspluatācijā būs 2027. gada sākumā.

Kopumā Baltijas mērogā Latvija AER jaudu attīstībā ļoti atpaliek no Lietuvas. Šobrīd Latvijā ir aptuveni tikai viena piektdaļa daļa no tā apjoma, ko attīstījuši kaimiņi Lietuvā, un uz pusi mazāk kā Igaunijā. Lietuvas vēja kumulatīvā jauda jau ir pārsniegusi mūsu HES jaudas, kas ir nopietns rādītājs.

Nākotnē attīstot AER jaudas, jāseko elektroenerģijas patēriņa prognozēm Baltijā nākotnē. Bet jau šobrīd ir gandarījums, ka 2027. gada beigās *Latvenergo* AER jaunu jaudu apjoms būs 1144 MW, faktiski sasniedzot termoelektrocenāžu uzstādītās jaudas Latvijā.

Enerģētiskās neatkarības stiprināšana un dekarbonizācijas mērķu sasniegšana ir uzņēmuma stratēģiskās prioritātes. Lai arī 2026. gada beigās plānotā 1000 MW AER jauda ir nozīmīgs solis, Latvija joprojām saglabās enerģijas importa nepieciešamību, tādēļ *Latvenergo* mērķtiecīgi turpinās AER portfeļa paplašināšanu arī pēc 2026. gada. ●

Baltijā pašu saražotais samazinās, pērk dārgāk no kaimiņiem

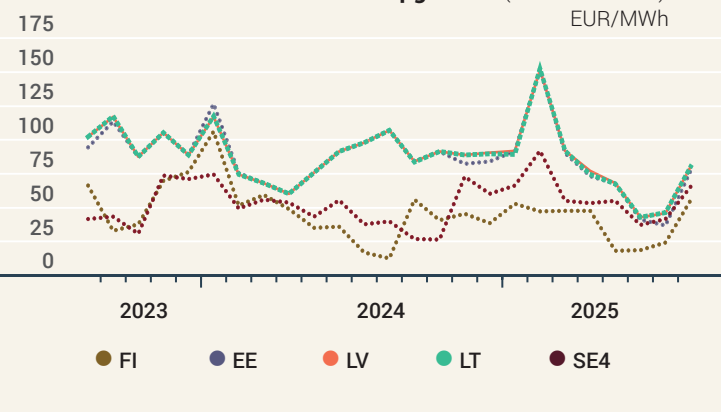
Mārtiņš Braslavs, AS “Latvenergo”, Enerģijas vairumtirdzniecība, Finanšu produktu speciālists

- Augustā Baltijas un Ziemeļvalstīs samazinās ģenerācija, pieaug patēriņš
- Ūdens pietece Daugavā krītas, tomēr ir virs ilgtermiņa vidējā
- ES dabasgāzes krājumi sasniedz 78 %

Gan Latvijā, gan Lietuvā elektroenerģijas cena pieauga par vairāk nekā 70 %, sasniedzot 80,25 EUR/MWh Latvijā un 80,06 EUR/MWh Lietuvā. Igaunijā cena pieauga par 111 % līdz 77,31 EUR/MWh. Ikstundu cenas Baltijas valstīs svārstījās no -3,06 EUR/MWh līdz 467,22 EUR/MWh. Par 13 % pieauga arī *Nord Pool* sistēmas cena — augustā tā bija 36,47 EUR/MWh.

Elektroenerģijas cenu Baltijas valstīs lielā mērā ietekmēja ražošanas apjomu samazinājums, kā arī dārgāks imports no kaimiņvalstīm. Atomelektrostaciju (AES) izstrāde samazinājās par 15 % Zviedrijā un par 6 % Somijā. AES jaudu pieejamība remontdarbu dēļ samazinājās līdz 67 %, turklāt atsevišķās dienās, mēneša otrajā pusē, sasniedza līdz pat 60 %. Enerģijas imports

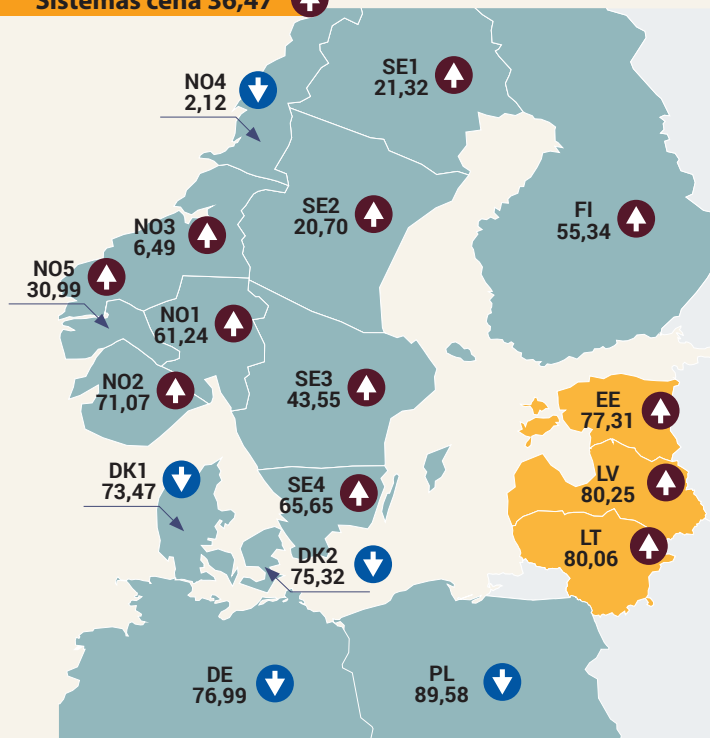
1. att. Mēneša vidējās elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas *Nord Pool* tirdzniecības apgabalos (avots: *Nord Pool*)

no Somijas uz Baltiju samazinājās par 18 % procentiem, turpreti bija augstākas plūsmas no Zviedrijas ceturtā tirdzniecības

2. att. Elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas 2025. gada augustā Nord Pool tirdzniecības apgabalos (avots: Nord Pool)

Sistēmas cena 36,47 EUR/MWh

apgabala un Polijas, kopējam mēneša importa apjomam saglabājoties nemainīgam, salīdzinot ar jūliju. Tuvojoties rudenim, pakāpeniski samazinās arī saules staciju izstrāde, kas Baltijas un Ziemeļvalstu reģionā kopā bija par 12 % zemāka nekā iepriekšējā mēnesī. Vēja stacijās izstrāde mēneša laikā bija ļoti svārstīga, tomēr tā pieauga, atgūstoties no jūlijā pieredzētā krituma.

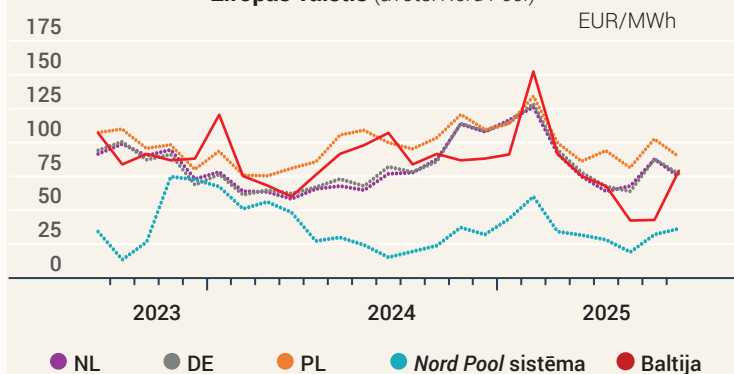
Augustā Baltijas un Ziemeļvalstīs samazinās ģenerācija, pieaug patēriņš

Augustā Ziemeļvalstu un Baltijas reģionā kopējais patēriņš pieauga par 5 %, turpretim ģenerācija bija par 2 % zemāka nekā jūlijā. Baltijas valstu kopējais elektroenerģijas patēriņš samazinājās par 1 %, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, un bija 1 978 GWh, kas ir nedaudz mazāk kā 2024. gada augustā. Latvijā patērētās elektroenerģijas apjoms pieauga par 2 %, salīdzinot ar jūliju, un bija 517 GWh. Lietuvā tika patērēts par 6 % mazāk elektroenerģijas nekā iepriekšējā mēnesī — 860 GWh. Igaunijā patēriņš pieauga par 3 % un bija 601 GWh.

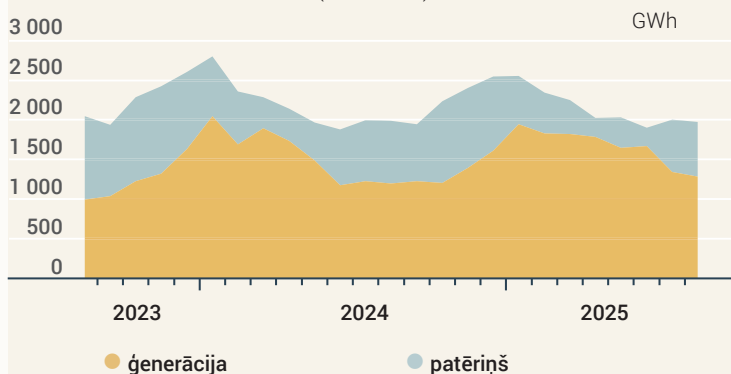
Elektroenerģijas ražošana Baltijas valstīs, salīdzinot ar jūliju, samazinājās par 4 %, sasniedzot 1 284 GWh. Latvijā tika saražots par 7 % mazāk nekā iepriekšējā mēnesī — 384 GWh. Lietuvā tika saražotas 647 GWh elektroenerģijas, kas ir par 2 % vairāk nekā jūlijā. Igaunijā ģenerācija nokritās par 13 % līdz 253 GWh.

Baltijas elektroenerģijas ģenerācijas un patēriņa attiecība jūlijā bija 65 %. Attiecība Latvijā — 74 %, Lietuvā — 75 %, un Igaunijā — 42 %.

3. att. Elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas Eiropas valstīs (avots: Nord Pool)

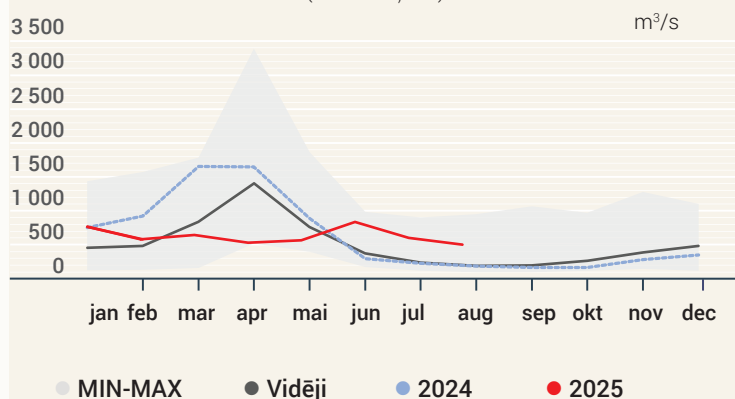

4. att. Elektroenerģijas balance Baltijā (avots: PSO)

5. att. Ūdens pietece Daugavā, vidēji mēnesī

(avots: LVGMC)

Ūdens pietece Daugavā krītas, tomēr ir virs ilgtermiņa vidējā

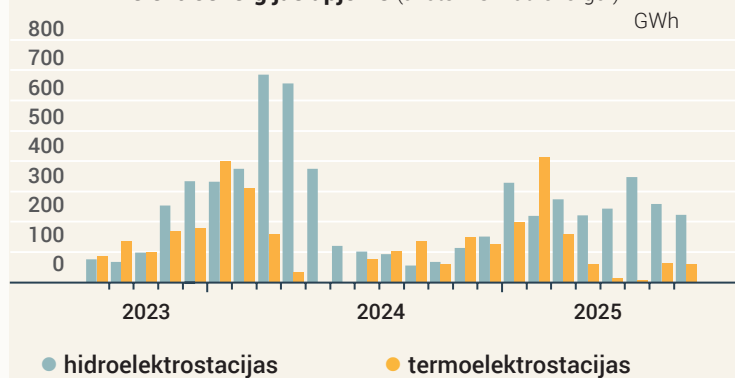
Ūdens pietece Daugavā augustā bija vidēji 502 m³/s. Tas ir par 16 % mazāk nekā jūlijā, kad pietece bija 598 m³/s, tomēr pārsniedz ilggadēji vidējo pietece līmeni šajā gada laikā, kas ir 192 m³/s.

Augustā ražošana *Latvenergo* stacijās samazinājās līdz 283 GWh. Hidroelektrostaciju ģenerācija samazinājās par 14 % pret jūliju un bija 223 GWh. Tikmēr ražošana termoelektrostacijās bija 60 GWh.

Elektroenerģijas nākotnes līgumu cenas pieaug

Sausāku laikapstākļu prognožu un augstas *spot* cenas ietekmē augustā nākamā mēneša sistēmas nākotnes (*Nordic Futures*) cena pieauga par 25 %, sasniedzot 37,12 EUR/MWh. Savukārt nākamā gada līguma cena samazinājās par 5 % un bija 39,46 EUR/MWh.

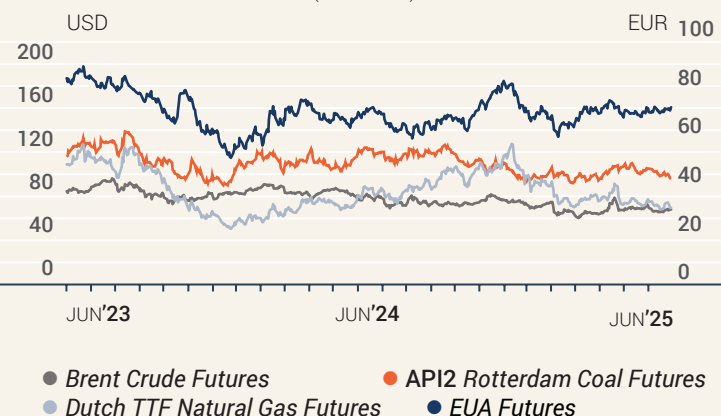
6. att. AS "Latvenergo" Daugavas HES un TEC saražotais elektroenerģijas apjoms (avots: AS "Latvenergo")

Ziemeļvalstu hidrobalances rādītājs augustā bija aptuveni 7 TWh zem normas.

7. att. Energoproduktu cenas

(avots: ICE)

ES dabasgāzes krājumi pieaug

Dabasgāzes nākamā mēneša kontrakta (*Dutch TTF front-month index*) cena aizvadītajā mēnesī bija 32,87 EUR/MWh, par 2,85 % zemāk nekā iepriekšējā mēnesī, kas norāda uz stabilu dabasgāzes piedāvājumu. Eiropas Savienībā dabasgāzes krātuvju aizpildījuma līmenis augustā pieauga no 69 % līdz 78 %. Pašreizējais krātuvju piepildīšanas temps atbilst ES noteiktajam mērķim — sasniegt 90 % līmeni laikā no 1. oktobra līdz 1. decembrim.

Jēlnaftas nākotnes kontrakta (*Front Month Brent crude oil*) mēneša vidējā cena samazinājās līdz 67,26 USD/bbl (- 3.45 %). OPEC+ turpināja uzsākt jēlnaftas piedāvājuma palielināšanu, un patērētāju noskaņojums lielākajos tirgos bija piesardzīgs, kas norāda uz negatīvām tirgus perspektīvām. Tomēr mēneša otrajā pusē cena atguvās, pārsniedzot 68 USD/bbl. Tam par iemeslu ir signāli par iespējamu centrālās bankas procentu likmes samazināšanu ASV, kā arī tas, ka līdzšinējie centieni panākt uguns pārtraukšanu Ukrainā nav devuši taustāmus rezultātus.

Ogļu nākamā mēneša kontrakta (*Front Month API2 Coal*) vidējā cena augustā nokrita par 4 % līdz 100,70 USD/t. Eiropā ogļu tirgū bija bez būtiskām izmaiņām, sezonāli zemāks pieprasījums AER izstrādes dēļ.

Emisijas kvotu cena bija vidēji 72 EUR/t (1 % pieaugums). Pozitīvu tendenci mēneša otrajā pusē veidoja augstāks pieprasījums un kopējā nenoteiktības mazināšanās saistībā ar ES un ASV panākto tirdzniecības vienošanos. ●

Vai no vēja enerģijas Latvija var gūt ienākumus

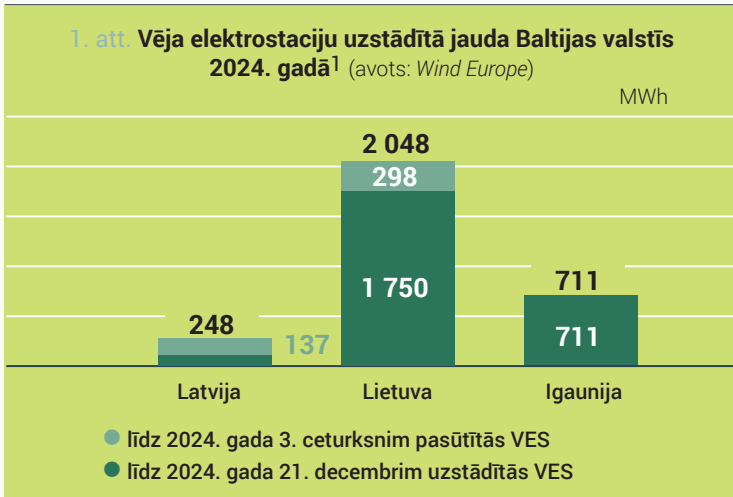
Kristīne Eglīte, AS "Latvenergo" Ietekmes uz vidi daļas projektu vadītāja

Ar Latvijas, Lietuvas un Eiropas vēja asociācijas (*Wind Europe*) oficiālajiem datiem ir iespējams novērtēt — vai un kāds ir vēja parku pienesums Latvijas tautsaimniecībai un vai naudu no tā iegūst tikai attīstītājs.

Lai izpētītu vēja enerģijas ekonomisko ietekmi uz valsts ekonomiku, jau šobrīd varam atrast Latvijas un Lietuvas piemērus, kā arī atsevišķus Eiropas vēja asociācijas (*Wind Europe*) publicētos datus, kas ļauj saskatīt vispārīgas likumsakarības.

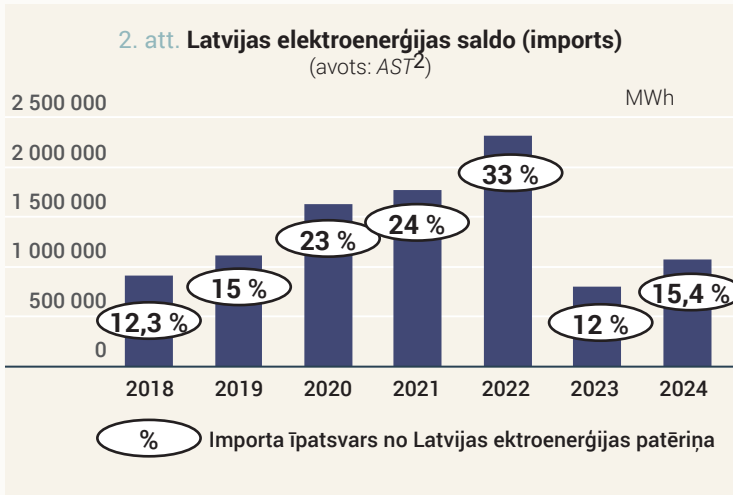
Kur Latvija ir pašlaik

Eiropas vēja asociācijas apkopojumā par 2024. gadu redzams, ka Lietuvā 2024. gadā bija uzstādīti jau 1750 MW (megavati) ar vēja enerģiju, Igaunijā 711 MW ar vēja enerģiju, bet Latvijā tikai 137 MW (1. attēls).

Jautājums, vai Latvijai vispār vajag jaunas ģenerējošās jaudas, ja mums jau ir gan HES, gan TEC un pašlaik arī daudz saules parku? Apskatot augstspriegumu tīklu (AST) statistiku no 2018. līdz 2024. gadam, redzam, ka Latvija ir stabils elektroenerģijas importētājs (2. attēls).

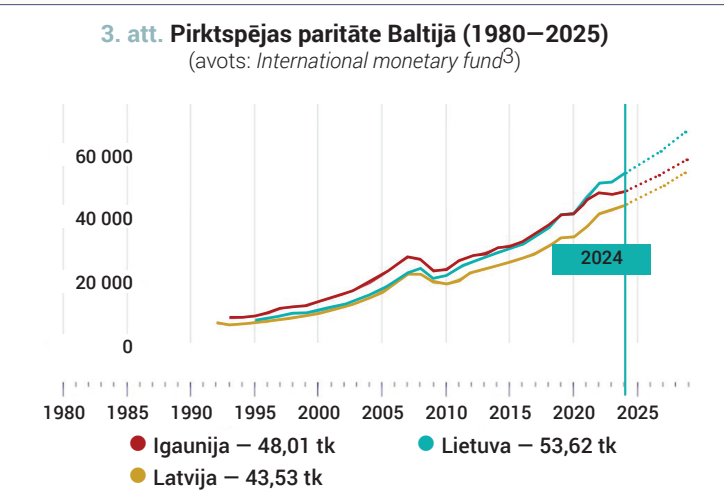
Latvija 2024. gadā importēja 1 074 319 MWh elektroenerģijas, un tās vidējā cena bija 87,43 EUR par MWh (AST tirgus apskata dati), tātad kopumā Latvija citām valstīm 2024. gadā samaksājusi

93,92 miljonus eiro jeb 256 561 eiro dienā. Tā ir summa, kas nenonāk Latvijas tautsaimniecībā, atstājot negatīvu iespaidu uz Latvijas iedzīvotāju maksātspeju.

Atbilstoši starptautiskā valūtas fonda datiem 2024. gadā Lietuvas IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritāte bija par 23,2 % procentiem augstāka nekā Latvijas iedzīvotājiem (3. attēls³).

Protams, ka tas nav tikai tāpēc, ka Lietuvā ir daudz vairāk vēja enerģijas nekā Latvijā, taču tas ir viens no iemesliem, jo lielajiem ražošanas uzņēmumiem un jaunām energoietilpīgajām nozarēm (piem., datu centriem) ir nepieciešama lēta un, ņemot vērā kopējās tendences Eiropas Savienībā ar zaļo kursu, arī zaļa elektroenerģija.

Kopumā elektroenerģijas ražošana savā valstī ir ļoti svarīga, un tas ir redzams vairākos līmeņos:

- Latvijas elektroenerģijas *saldo* ir stabili negatīvs, un 2024. gadā vien Latvija citām valstīm samaksājusi 93, 92 miljonus eiro par elektroenerģiju;
- pievienotās vērtības ķēdē ļoti svarīgs ir ražošanas līmenis: ja elektroenerģiju ražo vietējais Latvijas uzņēmums (valsts kapitālsabiedrības), tad no elektroenerģijas ražošanas gūtajiem ienākumiem valsts budžetā nonāk gan nodokļi, gan dividendes; ja ražo ārzemju uzņēmums, tad peļņa valsts budžetā ir daudz mazāka, taču tiek iegūti vismaz nodokļu ieņēmumi;
- būtiska ir vietējo uzņēmēju iesaiste VES būvniecībā un ekspluatācijā: Latvijā šobrīd labākais piemērs ir *Laflora Energy*, jo pierāda divu kapitālu (Latvijas uzņēmums kopā ar valsts kapitālsabiedrību) veiksmīgu sadarbību, sniedzot ievērojamu pienesumu Latvijas tautsaimniecībā⁴:
 - uzņēmums *Consolis Latvija* uzsācis vēja turbīnu konstrukcijas ražošanu Latvijā: 2025. gadā atklāta jauna rūpnīca ar vismaz 100 jaunām darbavietām, kļūstot par pirmo Latvijas uzņēmumu, kas ražo turbīnu konstrukcijas;
 - vēja parkā strādā 14 Latvijas uzņēmumi (ar vairākiem apakšuzņēmumiem), un kopumā būvniecības posmā investīcijas, kas ieplūst Latvijas tautsaimniecībā, ir 185 miljoni eiro;

c. lieli būvniecības objekti stimulē ekonomiku arī vietējā reģionā: tiek izmantotas vietējās naktsmitnes, pieaug pieprasījums pēc ēdinātājiem un citiem pakalpojumiem.

Vai tikai Latvijā būs tik lielas vēja turbīnas un cik tālu no mājām tās ir?

Vēja turbīnu ražotāji strādā, lai ne tikai palielinātu vēja turbīnu jaudu un uzlabotu to izstrādi, bet īpaši lielu vērību pievērstu tehnisko parametru un drošības uzlabošanai (ir pieejami dažādi sensori, lai mazinātu mirgošanu, novērstu apledojumu u.c.,

tāpat vēja turbīnas kļūst arvien klusākas — ar mazākām trokšņa emisijām. Ņemot vērā šo tehnoloģisko attīstību un piesardzības principu, katra valsts nosaka savu minimālo attālumu no VES līdz dzīvojamajai ēkai, lai maksimāli izslēgtu ietekmi uz iedzīvotājiem, putniem un sikspārņiem.

Apkopojumu ar pieejamo informāciju par uzstādītajām augstākajām turbīnām pieminētajās valstīs un minimālo attālumu no dzīvojamajām ēkām skatīt tabulā.

Valsts	Maksimālais turbīnu augstums ¹ (turbīnas modelis)	Minimālais attālums no dzīvojamajām ēkām ²
Nīderlande	250 m (V162)	400 m — 600 m
Apvienotā Karaliste	250 m (V162)	1000 m — 2000 m
Īrija	250 m (V162)	500 m (vadlīniju formātā)
Vācija	285 m (V172)	300 m — 2000 m (atkarīgs no reģiona)
Dānija	280 m (V236) ³	476 m — 1140 m
Francija	245,5 m (N163)	500 m
Beļģija	247 m (V162) ⁴	560 — 625 m (ierobežojumi tikai Valonijā)
Polija	238,5 m (N149)	700 m
Lietuva	250 m (V162)	440 m
Igaunija	245,5 m (N163)	Nav noteikts likumā, tiek noteikts individuāli atbilstoši trokšņa prasībām ⁵
Somija	266,5 m (N175)	Nav noteikts likumā, tiek noteikts individuāli atbilstoši trokšņa prasībām
Norvēģija	238,5 m (N149)	800 m (ieteikuma formā)
Zviedrija	252,5 m (SG 6.6 — 170)	Nav noteikts likumā, tiek noteikts individuāli atbilstoši trokšņa prasībām
Čehija	180 m (V110)	500 m
Spānija	252,5 m (SG 6,6 — 170)	500 m
Portugāle	240 m (GE158)	Nav noteikts likumā, tiek piemērotas tikai trokšņa prasības

Informācijas apkopošanai par citu valstu pieredzi ir izmantoti Eiropas vēja asociācijas (*Wind Europe*) dati.

Vai vēja enerģija un tās saražotais ir brīnumzāles Latvijas tautsaimniecībai?

Tā kā Latvijai ir ļoti augsts elektroenerģijas ražošanas potenciāls, tad vēja enerģija ir virziens, kur attīstīties, jo atstāj acīmredzamu pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecību, veicina sekundāro nozaru ekonomisko attīstību, kā arī veicina jaunu energoietilpīgu nozaru ienākšanu Latvijā.

Ekonomikas pamatprincips — lielāks piedāvājums veicina konkurenci un arī zemāku cenu. Tas jau šobrīd ir redzams mūsu elektrības rēķinos, jo šobrīd vasarā, kad Latvijā daudz vairāk ražo saules paneli, dienas laikā piedāvājums pārsniedz patēriņu, un bieži vien elektroenerģijas cenas ir pat negatīvas.

VES parku attīstības pienesums tautsaimniecībā no elektroenerģijas ražošanas tepat Latvijā ir ļoti plašs: tas nav tikai būvniecības process, bet arī ieguvumi ir vietējiem uzņēmējiem, kas sekmē novadu ekonomisko attīstību. Jo, piemēram, vēja parka attīstītajam ik gadu ir jāmaksā 2500 eiro par katru

uzstādīto jaudas megavatu vietējai kopienai, kas *Laflora Energy* piemērā nozīmē 272 tūkstošus eiro gadā jeb 30 gadu laikā ap 8 miljoniem eiro.

Otrs piemērs ir *Latvenergo* vēja parks *Pienava Wind* Tukuma novadā ar kopējo jaudu 144 MW, kas nozīmē, ka vietējā kopiena ik gadu saņems 360 000 eiro, bet 30 gadu laikā ap 10,8 miljoniem eiro. Atgriežoties pie raksta sākumā minētā Lietuvas piemēra, *Laflora Energy* tiks uzstādīti 108 MW un Pienavas vēja parkā 144 MW, bet Lietuvā kopumā ir uzstādīti jau 1750 MW, no tā varam secināt, kāds potenciāls Latvijas ekonomiskā ir vēja enerģijas attīstībai, kas ļautu samazināt plaisu starp to, kāda pirkstspēja ir Latvijā un kāda — Lietuvā. ●

¹ Wind Europe, Wind energy in Europe 2024 statistics and the outlook for 2025 — 2030. Pieejams: <https://ej.uz/scf3>

² AST, Elektroenerģijas tirgus apskats 2018. — 2024. gads. Pieejams: <https://www.ast.lv/lv/electricity-market-review?year=2024&month=13>

³ International monetary fund, Implied PPP conversion rate. Pieejams: <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPEX@WEO/OEMDC>

⁴ Laflora, Laflora Energy vēja parks. Pieejams: <https://laflora.lv/projekti/laflora-veja-parks>

⁵ 27.08.2024 Ministru kabineta noteikumi nr. 577, Vēja elektrostaciju maksājumu kārtība vietējās kopienas attīstībai. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/354566-veja-elektrostaciju-maksajumu-kartiba-vietejas-kopienas-attistibai>

Upes izzināšana un sakopšanas darbi

Anna Lankovska, AS "Latvenergo" Ietekmes uz vidi novērtējumu daļas projektu vadītāja

Turpinot šī gada AS "Latvenergo" vides aktivitātes, jūlijā un augustā notika divi pasākumi ar darbinieku līdzdarbošanos: Ķekaviņas upes kartēšana un Vedzes upes sakopšana.

Viss sākas ar ideju, kas iedvesmo rūpēties par dabu, un turpinās ar praktisku rīcību, kas atstāj paliekošu ietekmi uz upes nākotni. Upes kartēšana atklāj tās tecējuma raksturu, ekosistēmas bagātību un vietas, kur dabai nepieciešams atbalsts. Sakopšanas darbi savukārt palīdz atjaunot līdzsvaru, saglabāt tīru vidi un vienlaikus stiprina cilvēka atbildību pret nākamajām paaudzēm. Apvienojot zināšanas ar praktisku rīcību, iespējams veidot ilgtspējīgu upes nākotni un ciešāku cilvēka un dabas vienotību.

Izzināt upi

2025. gada 22. jūlijā Vides pārvaldības funkcija kopā ar kolēģiem devās uz Ķekaviņas upi, lai izzinātu tās procesus un novērtētu upes stāvokli. Šī izpēte ir būtiska, jo tā ļauj identificēt posmus, kas piemēroti ceļotājzivju nārstam, kā arī noteikt šķēršļus un traucējumus, kas ierobežo brīvu ūdens plūsmu un ietekmē upes ekosistēmas līdzsvaru. Apsekojuma laikā tika ievākti dati par upes dabiskajām īpašībām, gultnes stāvokli, ūdens kvalitāti un iespējamajiem cilvēka radītajiem šķēršļiem. Izmantojot šo informāciju, tiek sagatavotas rekomendācijas un izstrādāts

turpmākais plāns upes sakopšanas un atbrīvošanas darbiem, kas veicinās ekosistēmas ilgtspēju, uzlabos biotopu kvalitāti un nodrošinās labvēlīgāku vidi zivīm.

Rīkoties praktiski

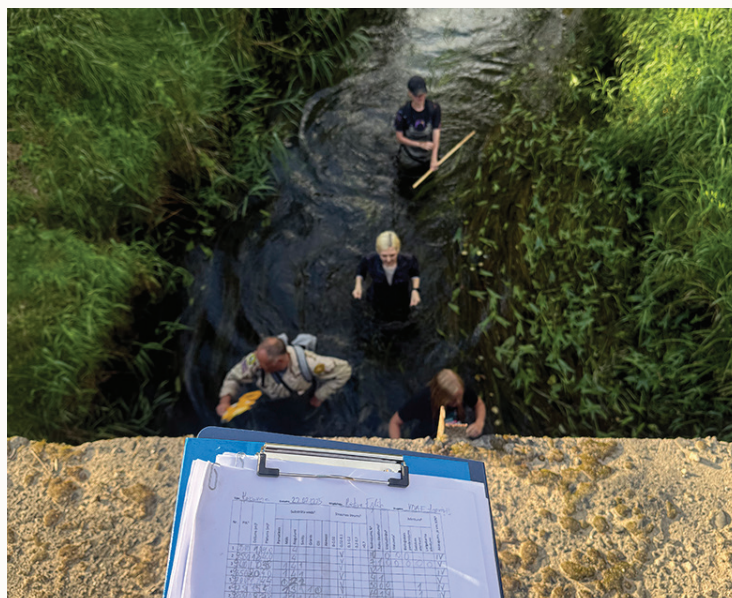
Pirms astoņiem gadiem, 2017. gada 20. maijā, AS "Latvenergo" pirmo reizi tīrīja Daugavas baseina upīti Vedzi, uzsākot talkas par šīs upes saglabāšanu. Šogad, 2025. gada 16. augustā, nelielā, bet entuziastiskā interesentu pulcīnā norisinājās Vedzes upes talka. Talkas laikā tika nojaukts liels bebru dambis, ļaujot upei atkal brīvi plūst, un izvākti trīs koku sanesumi, uzlabojot ūdens plūsmu un upes dzīvotspēju. Šie pasākumi veicina gan ūdens biotopu atjaunošanos, gan ceļotājzivju nārsta iespējas. Biedrība "Mēs — zivīm" turpina sakopt Vedzes upi, nodrošinot brīvu tās plūdumu no 5,1 km līdz ietekai Ličupē.

Katrs solis upes sakopšanā — no idejas līdz darbībai — ir apliecinājums, ka cilvēks var kļūt par dabas sargu. Mazās rūpes par ūdeni, augu un dzīvnieku pasauli atstāj būtisku ietekmi: tās ir kā dzirksteles, kas iedod ilgtspējas uguni nākamajām paaudzēm. Upes, kas brīvi plūst, kļūst par dzīvu simbolu tam, ka cilvēka rīcība spēj atjaunot līdzsvaru un radīt harmoniju starp cilvēku un dabu. ●

Uzziņai par Vedzi

Vedze ir viena no Daugavas baseina upēm, kas ir piemērota lašveidīgo — lašu, foreļu un taimiņu, nārstam, jo tās straujtecēs un dabiskie upes posmi ir ar akmeņu, oļu vai grants gultni. Vedze ir Ličupes pieteka, un tā ietek Ogrē, iekļaujoties Daugavas upes baseinā. Tās garums ir 12 km, sateces baseins 26 km². Vedze atrodas Vidzemes centrālās augstienes rietumu daļā paugurainā reljefā, veidojot lokālus paaugstinājumus, ieplakas un ielejveida pazeminājumus. Savā tecējumā tā šķērso Ērgļu novada Ērgļu, Ogres novada Mazozolu un Amatas novada Zaubes pagastu. Upes tīrīšana ir turpinājums *Latvenergo* koncerna vairākus gadus realizētajam projektam par ceļotājzivju populācijas atjaunošanu Daugavā un izpēti Daugavas baseina upēs. ●

Ekspertu atziņas un padomi — kā neiekrīst zaļmaldināšanas slazdā?

Inga Liene Sanžerevskā, *Elektrum* Enerģijas centrs, Projektu vadītāja

Ilgspējas komunikācija ir kļuvusi par neatņemamu uzņēmējdarbības sastāvdaļu. Līdz ar to pieaug arī sabiedrības un regulējošo iestāžu interese par to, cik pamatoti ir publiskie apgalvojumi. Tas arvien biežāk aktualizē jautājumu par zaļmaldināšanu — situācijām, kad uzņēmums sniedz maldinošu informāciju par savu ietekmi uz vidi un sabiedrību.

Lai labāk izprastu, kas ir zaļmaldināšana un kā no tās izvairīties, *Elektrum* Enerģijas centrā aizvadīta tiešsaistes diskusija “Kā neiekrīst zaļmaldināšanas slazdā?” Tajā piedalījās:

- **Inese Vilciņa**, AS “Latvenergo” Investoru attiecību un ilgtspējas vadītāja;
- **Edīte Drozda**, Patērētāju tiesību aizsardzības centra Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta direktore;
- **Inita Jurka**, zvērinātu advokātu biroja “Ellex” partnere un zvērināta advokāte;
- **Agita Baltbārde**, AS “CleanR Grupa” valdes locekle;
- **Toms Lācis**, diskusijas moderators.

Kas ir zaļmaldināšana?

Zaļmaldināšana ir prakse, kurā uzņēmums sniedz nepamatotu, nepilnīgu vai maldinošu informāciju par savu ietekmi uz vidi vai citiem ilgtspējas aspektiem. Šāda rīcība var būt gan tiša, gan netiša, taču jebkurā gadījumā tā var radīt tiesiskus riskus un reputācijas zaudējumu.

Zvērināta advokāte Inita Jurka stāstīja, ka zaļmaldināšanas termins radies 1980. gados ASV. Toreiz kāds uzņēmums savas darbības ilgtspējas jomā pasniedza kā ļoti atbildīgas, taču atklājās, ka tās vienkārši bija vērstas uz izmaksu samazināšanu. Laika gaitā, pieaugot sabiedrības un regulatoru spiedienam, regulējums par zaļmaldināšanu tika nostiprināts dažādos normatīvajos aktos. Latvijā tas ietverts gan Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, gan detalizētāk Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā.

Rezumējot — zaļmaldināšana ir maldinošu, nepilnīgu vai nepatiesu apgalvojumu vai darbību izmantošana par ietekmi uz vidi vai sabiedrību, kas uzņēmumam nodrošina nepamatotas konkurences priekšrocības.

Zaļmaldināšanas veidi

Diskusijā AS “CleanR Grupa” valdes locekle Agita Baltbārde izklāstīja, kādi ir seši galvenie zaļmaldināšanas veidi:

1. **Nepatiesi ekomarkējumi** — viens no vieglāk redzamajiem zaļmaldināšanas veidiem ir pašu radīti markējumi un uzlīmes (“zaļš”, “bio”, “klimatneitrāls”, “dabai draudzīgs” u.c.), kam nav neatkarīgas sertifikācijas vai pierādījumu.
2. **Zaļā puļa efekts** — uzņēmumu pievienošanās populārām vides iniciatīvām (piemēram, “Lielā talka”, “Zemes stunda”), sevi pozicionējot kā videi ļoti draudzīgu uzņēmumu un ceļot savu zaļo reputāciju, tomēr vienlaikus noklusējot un nerunājot par uzņēmuma patieso nodarbošanos un tās ietekmi uz dažādiem ilgtspējas aspektiem.
3. **Zaļā noklusēšana** — uzņēmums apzināti neizpauž būtisku informāciju par savas darbības negatīvo ietekmi uz vidi, vienlaikus akcentējot tikai pozitīvos aspektus.
4. **Zaļās atbildības pārlikšana** — uzņēmumi aicina sabiedrību un klientus būt atbildīgākiem pret vidi, piemēram, produktu iegādes izvēlē, vienlaikus novēršot uzmanību no savas atbildības un darbībām.
5. **Zaļā tēla imitācija** — uzņēmumi uzstāda ambiciozus ilgtspējas mērķus un par tiem skaļi komunicē, taču noklusē to, kā realitātē iet ar uzstādīto mērķu sasniegšanu. Ja mērķi nav sasniegti, tie tiek aizstāti ar jauniem, neizskaidrojot iepriekšējo neizpildi.
6. **Nepamatoti vispārīgi apgalvojumi** — tiek izmantotas tādas frāzes kā “mēs esam videi draudzīgs uzņēmums” bez faktiska un pārbaudāma pamatojuma.

Diskusijas dalībnieki uzsvēra, ka, lai gan tradicionāli zaļmaldināšanu saista galvenokārt ar vidi, uz to jāraugās plašāk — iekļaujot arī cilvēktiesību, pārvaldības un citus sociālos aspektus.

Izaicinājumi zaļmaldināšanas identificēšanā un iedzīvotāju attieksme

AS “Latvenergo” Investoru attiecību un ilgtspējas vadītāja Inese Vilciņa uzsvēra, ka darbinieku zināšanu stiprināšana zaļmaldināšanas jautājumos ir īpaši būtiska, jo tās cēlonis nereti var būt netīša rīcība. Lai veicinātu informētību un mazinātu riskus, uzņēmums ir izstrādājis vadlīnijas un šogad uzsācis arī īpašu komunikāciju ar darbiniekiem par to, kā atpazīt zaļmaldināšanu un kādas var būt tās sekas. Svarīgi, lai šī informācija būtu pēc iespējas vienkārša un viegli uztverama.

Sarunā Agita Baltbārde arī piekrīt, ka vienlaikus izglītošanai un informēšanai ļoti nozīmīga ir darbinieku iesaistīšana. Piemēram, “CleanR Grupa” ilgtspējas jautājumi tiek risināti plaši, iesaistot darbiniekus darba grupās — gan vides, gan korporatīvās pārvaldības jomā, sociālajos aspektos un citur. Darbinieki ir tie, kas palīdz uzstādīt šos mērķus un aktivitātes.

Otrs izaicinājums ir saistīts ar pašu patērētāju skepsi un izglītošanu. Uzņēmums “CleanR Grupa” šī gada sākumā veica aptauju par zaļmaldināšanu Latvijā un noskaidroja, ka tikai 5 % Latvijas iedzīvotāju, izvēloties produktu, pilnībā uzticas ekomarķējumam. Kā arī ceturtā daļa aptaujāto atzīst, ka viņiem trūkst informācijas, kā šos marķējumus pārbaudīt. Novērots, ka sievietes ir tās, kas vairāk iedziļinās šajā tēmā, savukārt, vērtējot aptaujā gūtos rezultātus pa vecuma grupām, tieši jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem ir tie, kas atzīst, ka viņiem pietrūkst informācijas un zināšanu, un viņi ir gatavi mācīties. Šis norāda uz iespējām tieši izglītošanas jomā.

Juridiskās sekas un regulējums

2023. gadā Eiropas Komisija ir sagatavojusi priekšlikumu “Green Claims” jeb “Zaļuma norāžu” direktīvai, kuras mērķis ir noteikt stingras prasības uzņēmumu “zaļajiem” apgalvojumiem, paredzot neatkarīgu pārbaudi un pamatojumu ar pierādāmiem datiem.

Zvērināta advokāte Inita Jurka informē, ka no 2026. gada stāties spēkā grozījumi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā, paplašinot zaļmaldināšanas definīciju un paredzot bargākas sankcijas par maldinošu ilgtspējas komunikāciju.

Ieteikumi patērētājiem un uzņēmumiem

Diskusijas dalībnieki bija vienisprātis, ka pircējiem dažādi apgalvojumi jāvērtē ar veselīgu skepsi, balstoties uz leģitīmiem un pārbaudāmiem trešo pušu sertifikātiem, savukārt no uzņēmumiem jāsaņem caurskatāmība. Vienlaikus būtiski ir izglītoties, lai veicinātu apzinātu izvēļu veikšanu.

Dalībnieki noslēgumā vienojās, ka zaļmaldināšanas novēršanai uzņēmumos nepieciešama gan skaidra iekšējā politika, gan pārdomāta publiskā komunikācija. Galvenie padomi uzņēmumiem:

- Riteni nav nepieciešams izgudrot no jauna — jāizmanto jau esoši trešo pušu apliecinājumi, oficiāli sertifikāti, standarti, un jāizvairās no pašu veidotiem ekomarķējumiem.
- Nodrošināt iekšēju godīgumu un pārredzamību gan darbiniekiem, gan ieinteresētajām personām. Atklātība ir ilgtspējas uzticamības pamats.
- Publiskai komunikācijai ir jābūt balstītai reālos datos, kas jau ir uzņēmuma rīcībā un kurus var neatkarīgi pārbaudīt.
- Izvērtējiet savas iekšējās procedūras, mārketinga aktivitātes un publiskos paziņojumus, mēģinot paskatīties ar “neatkarīgu skatienu” no malas, lai izvairītos no vispārīgiem un nepamatotiem apgalvojumiem.
- Jebkuram sauklim ir jābūt pamatotam un pierādāmam, jo no nākamā gada grozījumi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā paredz bargākus sodus par maldinošu informāciju.
- Veltiet laiku darbinieku izglītošanai par zaļmaldināšanas atpazīšanu un novēršanu. Tas palīdzēs veidot uzņēmuma kultūru, kurā maldinoša komunikācija netiek pieļauta.

Noslēgumā — zaļmaldināšana ir sarežģīts un mainīgs izaicinājums, kas cieši saistīts ar globālo tendenci tiekties ilgtspējas virzienā. Lai arī regulatīvā vide kļūst stingrāka, daudz kas ir atkarīgs no uzņēmumu godīguma, patērētāju informētības un spējas nozarēm sadarboties. Kritiskā domāšana un mediju pratības attīstīšanās joprojām ir labākais veids kā izvairīties no zaļmaldināšanas. ●

Pilns diskusijas ieraksts skatāms šeit →

Elektrum rīkotie bezmaksas vebināri un diskusijas ir pieejami ikvienam interesējamam. Šīs diskusijas video ierakstu aicinām skatīt, noskanējot QR kodu!

elektrum.lv/seminari

Diskusijas video
ieraksts QR linkā

